

Utbildningsinspektion i rektorsområdet Centralskolan

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Centralskolan	Antal barn/elever/studerande
Grundskola	601
Särskola	3

Utbildningen vid rektorsområdet omfattar årskurs 6 till 9. Eleverna kommer från fem olika skolor i årskurs 6 för att avsluta sin grundskoletid vid Centralskolan.

Särskolans senare årskurser, en undervisningsgrupp med elever med annat modersmål än svenska samt en särskild undervisningsgrupp för elever i behov av särskilt stöd är också placerade på skolan. Dessa verksamheter leds av rektorn för Stöd- och resursenheten.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i en organisation av fem arbetslag som kallas "hus". De fem "husen" är inrymda i olika byggnader och består av vardera drygt hundra elever i årskurserna 6 till och med 9. Vissa arbetslag har lokaler som är handikappanpassade. Skolan är tillbyggd i olika etapper och den äldsta byggnaden är från slutet av 1800-talet och den senaste från 1999. Vid tidpunkten för inspektionen skapas i skolans lokaler en fritidsgård.

Många elever har lång skolväg och åker skolskjuts till skolan. Det finns 12 elever från andra kommuner som fullgör sin skolgång vid Centralskolan.

Under 2003 genomfördes på Barn och utbildningsnämndens initiativ en attitydundersökning som riktade sig till elever, föräldrar och personal vid Centralskolan.

Genomförandet av inspektionen i rektorsområdet Centralskolan

Skolverket sände den 1 december 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i rektorsområde Centralskolan har bestått av undervisningsråden Monica Gillenius och Agneta Kristensson. Besök i Centralskolan ägde rum den 23 mars och den 25 mars 2004. Den 18 februari inleddes inspektionen i kommunen med intervjuer och samtal med företrädare för personalen, ledningsgruppen bestående av rektorer och förvaltningschef samt utbildningsnämndens presidium. Syftet var att presentera och informera om kommande inspektion samt att få en första bild av verksamheten. Under denna inledande dag deltog också personal och skolledning från rektorsområdet Centralskolan. Den 13 maj 2004 redovisade inspektörerna intryck och tendenser av inspektionen och diskuterade dessa tillsammans med elever, personal, rektorer, förvaltningschef och politiker.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildnings-

inspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Rektorsområdet Centralskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Rektorsområdet Centralskolan genomfördes besök i verksamheten samt intervjuer med skolläda, personal, elever och föräldrar.

Övrig information för inspektionen har varit den kvalitetsgranskning som Skolverket genomförde i Töreboda kommun år 2002.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Enligt resultatet av den attitydundersökning som genomfördes år 2003 känner eleverna sig trygga i skolan. Rektorn betonar att arbetet med normer och värden är viktigt och att detta arbete skall märkas tydligt i verksamheten. Även personalen lyfter fram vikten av värdegrundsarbetet, och beskriver olika sätt som de arbetar med detta. Det finns dock lärare som vid intervjun framför att vissa elever uppför sig otrevligt och är lata, samt att dessa elever saknar de sociala grunderna. Som förslag till att åtgärda problematiken anges att kommunen borde ha fler särskilda undervisningsgrupper.

Inför övergången till Centralskolan berättar eleverna att de kände oro, men att de nu upplever att de har en trygg skolmiljö. Dock är vissa elever störande och det finns några elever som är ensamma. Språkbruket är till vissa delar hårt eleverna emellan och enligt eleverna förekommer det även att lärare kan uttrycka sig olämpligt.

Eleverna uttrycker också att det finns tendenser till att elever med annan bakgrund än svensk är utanför gemenskapen och de föreslår att samarbetet mellan eleverna skulle kunna öka.

På Centralskolan finns lärare som aktivt och i en strukturerad form arbetar med värdegrundsfrågor genom att låta eleverna träna sig i tolerans och samarbete. Detta arbete har enligt rektorn gett gott resultat.

Om något skulle inträffa varierar elevernas uppfattning om vart de skall vända sig. Några kan tänka sig att prata med vissa av lärarna, några föredrar att gå till rektorn medan andra pratar med kamraterna. Som ett gott exempel på skolans arbete med värderingar nämner eleverna Amoregruppen. Denna grupp består av två elevrepresentanter och en lärare från varje arbetslag samt kuratorn. Det finns även en Amoregrupp med vuxna där rektorn, fem lärare, skolvård, skol-sköterska och kurator identifierar enskilda elevers situation samt arbetar med att samordna och utveckla arbetet. En av lärarna arbetar som mentor för eleverna i Amoregruppen och ansvarar för t ex studiebesök och inköp.

Eleverna har olika uppfattningar när det gäller deras möjlighet till att kunna få ta ansvar samt att ha inflytande över sin utbildning. Enligt eleverna är det några av lärarna som bestämmer allt, men de berättar också om lärare som medger att eleverna får vara med i vissa fall och ha inflytande. Dessutom finns det elever som säger sig ha ett reellt inflytande i sin skolvardag. Till viss del beskriver personalen på Centralskolan att det är en skola som består av fem skolor med olika regler för verksamheten.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att Centralskolan på olika vis arbetar med normer och värden. Skolan har också genom Amoregruppen skapat bra tillfällen till värdegrundsarbete. Vidare finns goda exempel på värdegrundsarbete där lärare låter elever träna sig i tolerans och samarbete, vilket kan spridas och utvecklas till att omfatta hela skolan. Eleverna i skolorna utvecklar normer, värden och förhållningssätt som ligger i linje med de nationella målen i läroplanen. Elevernas möjligheter till inflytande varierar i hög omfattning inom skolan. Detta bör skolan analysera och vidta lämpliga åtgärder för.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Enligt kommunens kvalitetsredovisning för år 2003 ser betygsstatistiken ut för elever som slutar årskurs 9 ut som följer:

- 82 procent av eleverna når målen i matematik,
- 86 procent av eleverna når målen i svenska och
- 88 procent av eleverna når målen i engelska.

Av eleverna är 18,6 procent inte behöriga att söka till gymnasieskolan. Motsvarande tal för riket är 10,1 procent. Kvalitetsredovisningen ger också en bild av att de senaste tre årens resultat och i vissa fall har andelen elever som inte når målen mer än fördubblats.

Resultaten av Skolverkets nationella prov visar att:

- 78 procent av eleverna når godkänd nivå i matematik,
- 89 procent av eleverna når godkänd nivå i svenska och
- 88 procent av eleverna når godkänd nivå i engelska.

Inspektörsteamet konstaterar vid granskning av betygskatalogen att nära 20 procent av eleverna saknar betyg i fysik.

I Töreboda kommun finns ett beslut att använda "portfolio" som ett förhållningssätt till att bland annat dokumentera elevernas utveckling och lärande. Enligt inspektionen används detta sätt att dokumentera elevernas lärande i större eller mindre utsträckning av olika lärare. Elever beskriver att när de börjar på Centralskolan i årskurs 6 visste lärarna ingenting om elevernas kunskapsnivåer. I stället nämner de att lärares erfarenheter av äldre syskon och till och med föräldrar kan vara något som förstör eller ökar elevernas chanser på Centralskolan.

Det finns en risk för att bedömningar vid skolan inte är likvärdiga och att underlaget för att sätta betyget kan variera mellan lärarna, anser rektorn och ser detta som en angelägen fråga att fortsatt arbeta med. I Centralskolan beskriver rektorn att arbetet med att ta fram de lokala betygsriterierna vid tillfället för inspektionen är i ett skede där det skall fattas ett konsensusbeslut för att betygsriterierna sedan skall kunna användas. Enligt kommunens kvalitetsredovisning för år 2003 är detta ett arbete som har hög prioritet och som har påtalats i tidigare kvalitetsredovisningar. I den attitydundersökning som Barn- och utbildningsnämnden genomförde 2003 visar det sig att också personalen ser det som viktigt att arbeta för att skapa en gemensam tolkning av betygsriterierna.

Det upplevs av eleverna att det är olika krav i de olika arbetslagen samt att de elever som inte lämnar in uppgifter i tid bestraffas med lägre betyg. Enligt eleverna finns också en mer differentierad betygsskala vid bedömning av enstaka prestationer. De nämner olika former som VG+, G - och liknande.

Några lärare ser det, till viss del, som en svårighet att arbeta med det målstyrda kunskapsuppdraget och att använda de korrekta begreppen i betygssättningen. Bedömningen "Icke godkänd" nämns, och verkar vara en del av skolans terminologi.

Andra lärare beskriver hur de presenterar mål och kriterier för eleverna och hur de sedan tillsammans med eleverna arbetar med att på olika sätt och med olika tidsramar finna vägar för att eleverna skall kunna nå målen.

Centralskolan är den enda betygssättande grundskolan i kommunen och saknar rutiner för att diskutera betygssättning menar lärarna. Som en väg nämner de

samverkan med närliggande kommuner för att uppnå en större likvärdighet, men detta förekommer för närvarande inte.

Eleverna verkar vara trygga med att lärarna vet vad eleverna skall kunna, men menar också att det är stor skillnad på i vilken utsträckning de får information om målen för undervisningen. Vissa elever i årskurs 6 har inte någon upplevelse av att de arbetar mot några kunskapsmål och känner inte heller till att det finns några kriterier för bedömning. Som en elev uttrycker det: ”Vi läser på, har prov och glömmar det.”

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att det finns vissa lärare vid skolan som presenterar kursplanemål och betygskriterier och tillsammans med eleverna, på olika sätt och med olika tidsramar, arbetar för att eleverna skall kunna nå målen.

Måluppfyllelsen vid rektorsområdet kan dock överlag förbättras och skolan bör också öka kunskaperna kring det målrelaterade betygssystemet. Skolan bör snarast utarbeta rutiner för att öka likvärdigheten i bedömning och betygssättning.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Vid Centralskolan arbetar en skolsköterska och en kurator som båda har mottagning under viss tid av veckan. Skolsköterskan och kuratorn är också en del av det kommunala resursteam som arbetar centralt och ansvarar för alla skolor i kommunen. I kommunen finns en skolläkare.

Centralskolan har rutiner för och arbetar med såväl klassråd som elevråd. Dessutom finns också husråd och skolråd som arbetar för att öka möjligheterna till inflytande.

Inflytande för föräldrar inom Centralskolan sker genom att det finns ett föräldraråd som träffas en gång per termin samt att föräldrarna också har representeranter i husråden.

I skolans lokala arbetsplan beskrivs också att skolan skall arbeta med elevrådsorganisationen. Som konkret exempel skall eleverna vara med och måla om en korridor för att de skall känna att de har inflytande. Inspektörsteamet får dock inga direkta exempel från eleverna att de olika råden verkar vara något som eleverna upplever som redskap i det demokratiska arbetet.

Centralskolan har en plan mot mobbning och kränkande särbehandling där målen är uttryckta i form av fyra punkter:

- ingen skall behöva vara rädd på väg till och från skolan,
- alla barn skall ha rätt att känna sig trygga under skoldagen,
- alla har rätt att känna gemenskap och
- varje barn har rätt att bli respekterat som det är.

Av planen framgår också att skolan har en anti-mobbningsgrupp som består av cirka 40 elevombud, en lärare per arbetslag, kurator, skolsköterska, skolledare samt en skolvärd. Är händelsen av allvarligt slag kontaktas föräldrar omedelbart, medan skolan i andra fall kan avvakta någon dag med att kontakta föräldrarna. Planen är inte daterad och det framgår inte när den utvärderas och revideras. Eleverna anser att det borde vara fler vuxna ute på rasterna, eftersom det ofta är då saker och ting händer.

Lärarna vid Centralskolan har olika förhållningssätt som innebär att man behandlar eleverna olika. Eleverna ger exempel på att om en elev kommer för sent till en lektion kan denne bli bemött med en vänlig, välkomnande nick. Samma situation kan av lärarna generera vad eleverna kallar ”en prick” och när ett visst antal är uppnådda får eleverna stanna kvar efter skoltid. Ett annat scenario är att en elev som kommer för sent omedelbart får stanna kvar efter skoldagens slut.

Vissa elever upplever inte att de har någon möjlighet att själva vara med och utforma vilka regler som gäller vid skolan. Andra ger uttryck för att de tillsammans med lärarna kan diskutera och komma överens om olika gemensamma hållningar.

Eleverna får möjlighet till fysisk aktivitet i stort sett varje dag. På olika sätt arbetar skolan för att uppnå de nationella hälsomålen. Skolan uppmärksammar kost och livsstilsfrågor för att ge eleverna ökad kunskap i dessa frågor.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att det finns formella strukturer för inflytande och delaktighet vid skolan. Inspektörerna menar också att den pedagogiska vardagen ger exempel på att delar av skolan arbetar bra i frågor kring arbetsmiljö och delaktighet.

Planen mot kränkande behandling bör dateras och innefatta rutiner för utvärdering och revidering. Den bör även omfatta relationer mellan samtliga i skolan verksamma.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

I Centralskolan bedrivs den pedagogiska verksamheten i olika byggnader och med tanken att "huset" skall vara basen för undervisningen. Vid tillfället för inspektionen ser inspektörerna flera goda exempel på pedagogiskt arbete. I ämnet musik nämner eleverna vid intervjun att undervisningen bedrivs så att de blir väl bemötta och att de känner att de har inflytande över innehållet. Alla elever är aktiva och som en elev uttrycker det: "Här blir vi aldrig tvingade att göra något, men arbetar och lär oss mycket."

En lektion i matematik illustrerar det goda lärandet genom att lärare och elever växelvis kommunicerar och där förklaringarna inte bara är teoretiska utan även praktiskt konkreta. Vid en fråga från läraren svarar en elev: "Vänta, nu måste jag få tid att tänka," och det får också eleven. Inspektörsteamet noterar också att en laboration i fysik kännetecknas av hög elevaktivitet och ett individualiserat arbetssätt där eleverna erbjuds nya och olika uppgifter efter hand som de blir klara.

Undervisningen i slöjd illustrerar på olika sätt hur elevers lust att lära tas tillvara och vad elever kan åstadkomma med god handledning av lärare. Slöjdlärarna har funnit en form för att utveckla varandras kunskaper genom att varje vecka träffas och lära sig mer om sina elevers lärande och hur de kan göra lokala konkretiseringar av kursplaner och betygskriterier.

Under inspektionen möter inspektörsteamet också exempel på pedagogiskt arbete som inte kan anses vara i linje med läro- och kursplanernas mål. Elever sitter med var sitt exemplar av en lärobok och läser mer eller mindre håglöst och utan engagemang en text. Vid fråga från inspektörerna visar det sig att de inte vet varför eller vilka mål som de arbetar mot. I ett rum är eleverna helt utan lärare och på direkt fråga från inspektörerna svarar eleverna att läraren har nationella prov med några andra elever. Aktiviteten bland eleverna är låg och de verkar snarast vara sysselsatta med annat än att lära sig engelska.

Föräldrar känner inte till att det finns några kursplanemål eller betygskriterier och uttrycker oro för att deras barn inte får den utbildning de har rätt till. De upplever att det är stor skillnad mellan de olika arbetslagen och menar att det är som att spela på ett lotteri när deras barn börjar på Centralskolan. De undrar också hur lång tid det skall ta för hela skolan att komma i fas med det pedagogiska uppdraget.

Centralskolan arbetar efter en lokal arbetsplan kallad årsplanen. Den innehåller olika rubriker med områden som särskilt skall beaktas:

- den ”nya” elevrådsorganisationen,
- vår gemensamma värdegrund,
- elevenkäten ”Läskiga platser på vår skola”,
- att måla om en korridor som ett exempel på inflytande i praktiken och
- fokusgrupp för elever - vid planeringen av frågor i Centralskolans ”Attitydundersökning”.

När det gäller skolans arbetsorganisation anges som ett mål i arbetsplanen att tillföra vad skolan kallar ”en special/resurslärare” ute i varje arbetslag i stället för att som tidigare ha en ”speciallärare” med en central position. Tydligt är också att diskussionen om lärarnas arbetstid är en prioriterad fråga och att denna under året skall bli föremål för diskussion, jämförelse och analys.

Centralskolan har också som mål att arbeta fram ett kvalitetsdokument som beskriver verksamheten på ett tydligt sätt för personal, elever och föräldrar och som samtidigt fungerar som ett underlag för marknadsföring i den utåtriktade verksamheten.

Centralskolans arbete med elever i behov av särskilt stöd tar en stor del av både rektorns och biträdande rektorns arbetstid. Skolan har rutiner för att upptäcka och identifiera elevers behov av särskilda stödåtgärder. Då elever är i behov av särskilt stöd kommer läraren till rektorn och beskriver situationen. Rektorn förhör sig om läraren har pratat med föräldrarna och eventuellt kan detta leda till en elevvårdskonferens. Inför konferensen har skolan förberett sig och kan för föräldrarna presentera olika sätt att ge eleven stöd. Ofta finns också information från tidigare utvecklingssamtal med som underlag.

Om skolan anser att den inte kan ge tillräckligt stöd gör rektorn en ansökan till enheten för Stöd- och resurs och föräldern är alltid delaktig vid denna ansökan. Stöd kan då ibland ges i form av handledning till personalen av specialpedagogerna från Stöd- och resursenheten.

I de åtgärdsprogram som inspektörsteamet tagit del av, är inte hållningen att beakta elevernas positiva sidor tydlig. Inte heller beskriver de hur skolan skall arbeta för att utveckla den pedagogiska verksamheten för att bättre kunna möta eleverna. Elevernas brister är formulerade och där är också tydliga instruktioner för att komma till rätta med dessa. Målen är mer av karaktären att de är möjliga att nå på sikt, snarare än att se som redskap för att höja elevernas självförtroende och kunskapsnivå.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att det finns goda exempel på ett varierat arbetssätt. Den pedagogiska verksamheten bör dock, eftersom den är av varierande kvalitet, bli föremål för analys.

Arbetsplanen är inte ett tydligt styrdokument som anger verksamhetens inriktning i förhållande till de nationella målen för att skapa en likvärdig utbildning, utan snarare ett underlag för den interna diskussionen som rör villkoren för

verksamheten. Planen bör förändras till att mer spegla skolans riktning för att öka måluppfyllelsen.

Arbetet med att, efter samråd med elev och föräldrar, utforma åtgärdsprogram bör i högre grad fokusera på elevens styrkor och vara konkreta redskap i vardagen.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskilds rättsäkerhet.

I Centralskolan arbetar en rektor och en biträdande rektor. Rektorn deltar i den statliga rektorsutbildningen och har en uttalad ambition att leda verksamheten pedagogiskt. Båda är förhållandevis nya i kommunen, men har tidigare erfarenhet av skolläsningsarbete från andra kommuner.

Rektorn menar att det är en viktig uppgift att inspirera personalen och leda verksamheten i riktning mot de nationella målen. Konkret innebär detta att rektorn utmanar och ifrågasätter för att stimulera den pedagogiska debatten. Genom att bland annat exemplifiera olika pedagogiska strategier i undervisningssituationer vid arbetsplatsträffar har rektorn som ambition att för personalen vara ett pedagogiskt föredöme. Ett uttalande som kännetecknar rektorn är att han bemöter den pedagogiska diskussionen med att betona att det inte bara finns ett sätt att arbeta, utan att skolan alltid skall kunna presentera en pedagogisk repertoar som ger möjlighet att möta alla elevers behov. Elever och personal vid Centralskolan är väl förtrogna med vem som är rektor och biträdande rektor, och menar att dessa syns och finns i skolans vardag.

Lärare uttrycker att de har respekt för den arbetsbörda som skolläsningsen har och att de känner att ledningen på ett konkret vis arbetar för att utveckla verksamheten. Det finns också en skolutvecklingsgrupp som arbetar fram underlag och analyserar resultat.

Skolans kvalitetsredovisning är utarbetad enligt en kommunal mall och underlaget diskuteras fram i de olika arbetslagen. Till viss del är innehållet i kvalitetsredovisningen styrd, men skolan har också möjlighet att föra fram egna lokala målsättningar och resultat. Redovisningen beskriver dock oftast inte vilka åtgärder skolan avser vidta om målen inte har uppnåtts. Ännu så länge finns inga rutiner för att sprida skolans kvalitetsredovisning.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att rektorsområdet har en tydlig och engagerad skolläsningsen som har goda förutsättningar för att leda verk-

samheten. En kvalitetsredovisning finns men nästa redovisning bör än tydligare innehålla åtgärder som skolan avser vidta när målen inte har uppnåtts.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

På Centralskolan finns för eleverna en möjlighet att göra såväl val till elevens val som att välja ett språk. Elevens val ges ett tydligt utrymme rent tidsmässigt och är också föremål för utvärdering och utveckling. Skolan har en bredd i utbudet av elevens val och arbetar kontinuerligt för att öka utbudet.

Av de elever som i årskurs 6 år 2001 hade ett språkval som tyska eller franska har 20 procent, år 2004, i årskurs 9 övergett detta val till förmån för svenska eller engelska.

Centralskolan anordnar årligen en utbildningsmessa med externa utställare för att informera elever om fortsatta studievägar. Detta innebär att elever kan få kunskap om och möjlighet att välja gymnasieprogram i andra delar av landet.

I Centralskolan finns elever som har behov av undervisning i svenska som andraspråk och denna undervisning är enbart utlagd inom ramen för språkvalet. Rektorn för Stöd- och resursenheten har ansvar för såväl denna verksamhet som undervisning i modersmål samt studiehandledning på modersmålet. Studiehandledning på modersmålet erbjuds inte de elever som behöver det.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att elevens val har ett tydligt utrymme i skolan och att det ger eleverna möjlighet till ett reellt val. Det finns också en god ambition vid skolan att erbjuda eleverna information om kommande gymnasiala utbildningar.

Elevernas tendens att under den sista tiden i grundskolan avstå från moderna språk som språkval bör leda till en analys och förslag till åtgärder från skolans sida.

Rätten till undervisning i svenska som andraspråk måste ändras så att det inte bara erbjuds inom ramen för språkvalet. För de elever som behöver studiehandledning på modersmålet skall detta anordnas. Nuvarande ordning är inte tillfredsställande.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Skolan har cirka 80 procent lärare med adekvat utbildning. Personaltätheten vid skolan innebär att per 100 elever arbetar 7,5 lärare. I den verksamhet som benämns förberedelseklass har inte personalen adekvat utbildning.

Skolans lokaler är rymliga och i stort sett ändamålsenliga för arbetet med hänsyn till elevernas antal, ålder etc. Centralskolans lokaler är vid olika tillfällen om- och tillbyggda. Vissa är välkomnande och fräscha och skapar förutsättningar för att bedriva en väl fungerande pedagogisk verksamhet, medan andra är mera traditionella skollokaler till sin karaktär. Delar av skolans lokaler är anpassade för funktionshindrade. Lärarpersonalen har varierande utrymmen för annat arbetsplatsförlagt arbete än undervisning.

Töreboda kommuns invånare har enligt den nationella statistiken relativt kort utbildning. Intervjuerna ger ett allmänt intryck av att såväl elever, personal som föräldrar är medvetna om vikten av att ett gott utbildningsresultat. De intervjuade föräldrarna är också måna om att barnen skulle utvecklas väl, framför allt socialt. Skolan har en uttalad målsättning att arbeta för en god föräldrasamverkan. Alla uppgifter tyder på att kontakterna mellan skola och hem i allmänhet fungerar väl.

Läromedel, datorer och annan materiel tycks finnas i tillräcklig omfattning och är i huvudsak moderna och funktionella. Däremot varierar aktiviteten när det gäller att använda datorer i undervisningen och eleverna uttalar att det beror helt på vilka lärare de har om de används i undervisningen. Datorerna är vid tillfället för inspektionen mer eller mindre användbara.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att skolan har materiella resurser som svarar mot behoven för att kunna arbeta mot målen. Användningen av datorer i undervisningen bör kunna öka och utvecklas så att alla elever får denna möjlighet.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att personal och elever vid Centralskolan arbetar till stora delar arbetar väl med att skapa förutsättningar för att nå de nationella målen. Det finns vissa goda exempel på värdegrundsarbete, dels där lärare låter elever träna sig i tolerans och samarbete, dels genom Amoregruppen. Det finns lärare som presenterar kursplanemål och betygskriterier för att tillsammans med eleverna, på olika sätt och med olika tidsramar, arbeta för att eleverna skall kunna nå målen. Inspektörsteamet bedömer att rektorsområdet har en engagerad skolledning som har goda förutsättningar för att leda verksamheten. Elevers val har ett tydligt utrymme i skolan och att det ger eleverna möjlighet till

ett reellt val. Det finns också en god ambition vid skolan att erbjuda eleverna information om kommande gymnasiala utbildningar.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevers möjlighet till inflytande varierar i stor utsträckning, vilket skolan bör analysera och vidta lämpliga åtgärder för,
- måluppfyllelsen vid rektorsområdet kan förbättras och skolan bör också öka kunskaperna kring det målrelaterade betygssystemet,
- planen mot kränkande behandling bör innefatta rutiner för utvärdering och revidering. Den bör även omfatta relationer mellan samtliga i skolan verksamma,
- den pedagogiska verksamheten bör bli föremål för analys eftersom den är av varierande kvalitet,
- den lokala arbetsplanen bör förändras till att mer spegla skolans riktning för att öka elevernas måluppfyllelse,
- arbetet med att, efter samråd med elev och föräldrar, utforma åtgärdsprogram bör i högre grad fokusera på elevens styrkor och att vara konkreta redskap i vardagen,
- elevernas tendens att under den sista tiden i grundskolan avstå från moderna språk som språkval bör leda till en analys och förslag till åtgärder från skolan sida,
- skolan saknar rutiner för att diskutera bedömning och betygssättning,
- skolans kvalitetsredovisning bör även tydligare innehålla åtgärder som skolan avser vidta när målen inte har uppnåtts och
- användningen av datorer i undervisningen bör kunna öka och utvecklas så att alla elever får denna möjlighet.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Utrymmet för undervisning i svenska som andraspråk skall ändras så att det erbjuds istället för svenska, som språkval, som elevens val eller inom ramen för skolans val (2 kap. 9-10 §§ grundskoleförordningen).
- För de elever som behöver studiehandledning på modersmålet skall detta anordnas (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).

Datum

Ort

2004-05-27

Göteborg

Monica Gillenius

Agneta Kristensson